

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJOS
N U T A R I M A S

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJOS
2003 M. GRUODŽIO 29 D. NUTARIMO NR. 22 „DĖL FINANSINIŲ PRIEMONIŲ
IR JŲ APYVARTOS APSKAITOS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2007 m. gruodžio 28 d. Nr. 1K-34
Vilnius

Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija n u t a r i a:
Pakeisti Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimą Nr. 22 „Dėl Finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. [13-413](#), Nr. [104-3880](#)) ir išdėstyti jį nauja redakcija (pridedama).

VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJOS PIRMININKĖ

VILIJA NAUSĖDAITĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 22 (Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2007 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1K-34 redakcija)

FINANSINIŲ PRIEMONIŲ IR JŲ APYVARTOS APSKAITOS TAISYKLĖS

I. TAISYKLIŲ PASKIRTIS IR TEISINIS PAGRINDAS

1. Šios Finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitos taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja finansinių priemonių sąskaitų atidarymo, tvarkymo ir uždarymo, nematerialių finansinių priemonių pervedimo tarp finansinių priemonių sąskaitų tvarką ir sąlygas, finansinių priemonių apskaitos principus ir finansinių priemonių apskaitos lygius, taip pat nustato finansinių priemonių sąskaitų tvarkytojų pareigas bei sąskaitų tvarkytojų kontrolės tvarką.

2. Šios Taisyklės taikomos finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitai, kai ją vykdo AB Lietuvos centrinis vertybinių popierių depozitoriumas (toliau – Centrinis depozitoriumas) ir sąskaitų tvarkytojai (dviejų lygių finansinių priemonių apskaitos sistemoje).

3. Finansinių priemonių apskaitos sistemos yra taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.101 straipsnio 10 dalies nuostatos.

4. Šių Taisyklių teisinis pagrindas yra Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 64 straipsnio 1 dalis, Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo 2 straipsnio 32 dalis ir 96 straipsnis.

5. Šios Taisyklės taikomos kolektyvinio investavimo subjektų išleistų finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitai tokia apimtimi, kiek tai nustatyta šių Taisyklių XII skirsnyje.

6. Šios Taisyklės taikomos užsienio finansinių priemonių, esančių Centrinio depozitoriumo ne nuosavybės (*non proprietary*) sąskaitose, atidarytose užsienio valstybių centriniuose ar tarptautiniuose depozitoriumuose, pagrindu atsirandančių reikalavimo teisių apskaitai tiek, kiek tai nustatyta šių Taisyklių XIII skirsnyje. Tokios reikalavimo teisės šių Taisyklių prasme yra laikomos finansinėmis priemonėmis.

Kitų užsienio finansinių priemonių apskaitai šios Taisyklės taikomos tiek, kiek tai nustatyta šių Taisyklių XIII skirsnyje.

7. Šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos:

7.1. Centrinio depozitoriumo norminiai dokumentai – Centrinio depozitoriumo taisyklės, instrukcijos, nurodymai, vykdomieji įrašai ir kiti finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitą reglamentuojantys dokumentai.

7.2. Emitentas – subjektas, išleidęs ar išleidžiantis finansines priemones, kurioms yra taikomos šios Taisyklės.

7.3. ISIN kodas – finansinių priemonių ir susijusių finansinių priemonių tarptautinis identifikacinis numeris, suteikiamas pagal ISO 6166 standartą (Securities and related financial instruments — International securities identification numbering system (ISIN)).

7.4. Mokėjimo sistema – Lietuvos banko ir/ar Europos centrinio banko administruojama mokėjimo sistema.

7.5. Vertybinių popierių atsiskaitymo sistema – Centrinio depozitoriumo administruojama vertybinių popierių ir kitų finansinių priemonių atsiskaitymo sistema.

7.6. Sąskaitų tvarkytojas – subjektas, nurodytas Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 65 straipsnio 1 dalyje ir esantis Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos dalyviu. Centrinio depozitoriumo dalyvio sąvoka nėra tapati juridinio asmens dalyvio sąvokai, pateiktai Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.45 straipsnyje. Sąskaitų tvarkytoju šių Taisyklių nustatyta prasme yra pripažįstama ir kolektyvinio investavimo subjektų valdymo įmonė, kai ji tvarko kolektyvinio investavimo subjektų išleistų finansinių priemonių apskaitą.

7.7. Užsienio centrinis depozitoriumas – užsienio valstybių centrinis, tarptautinis depozitoriumas, atsiskaitymo sistemos depozitoriumas ar kiti subjektai, vykdydantys centrinių depozitoriumų funkcijas.

7.8. Jeigu taisyklėse neapibrėžiama kitaip, visos kitos sąvokos yra vartojamos Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo, Vertybinių popierių įstatymo, kitų įstatymų ar teisės aktų nustatyta prasme.

II. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ APSKAITOS SISTEMA

8. Finansinių priemonių apskaitos sistema – tai dviejuose tarpusavyje susijusiuose apskaitos lygiuose Centrinio depozitoriumo ir sąskaitų tvarkytojų tvarkomų finansinių priemonių sąskaitų visuma ir jų tvarkymą bei korespondenciją reglamentuojančių norminių dokumentų ir principų visuma.

9. Finansinių priemonių apskaitos principai, kurių privalo laikytis Centrinis depozitoriumas ir visi sąskaitų tvarkytojai:

9.1. **Dvigubo buhalterinio įrašo principas.** Kiekviena operacija su finansinėmis priemonėmis fiksuojama įrašais dviejose koresponduojančiose sąskaitose. Pirmas įrašas daromas vienos sąskaitos debeto pusėje ir antras – kitos sąskaitos kredito pusėje. Kai kuriais atvejais įrašas gali būti daromas ir vienoje sąskaitoje (debeto ir kredito pusėse). Įrašai sąskaitose daromi tuo pačiu metu, remiantis atitinkamais dokumentais, ir jų reikšmės turi būti lygios.

9.2. **Visų operacijų privalomo registravimo principas.** Sąskaitų tvarkytojai ir Centrinis depozitoriumas privalo turėti ir tvarkyti suvestinį operacijų žurnalą, kuriame chronologine tvarka nurodomos visos operacijos ir visi sandoriai, sudaryti su atitinkamose sąskaitose apskaitomomis arba įsigyjamomis finansinėmis priemonėmis, nurodant finansinių priemonių savininkus, išskyrus išimtis, numatytas Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 64 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyse (sąskaitų tvarkytojų apskaitoje) arba sąskaitų tvarkytojus (Centrinio depozitoriumo apskaitoje) ir sutrumpintus operacijų pavadinimus (kodus).

9.3. **Atskiros apskaitos kiekvienai finansinių priemonių emisijai principas.** Kiekvienos emisijos finansinės priemonės apskaitomos atskirose finansinių priemonių sąskaitose.

9.4. **Apskaitos atskirtinumo principas.** Sąskaitų tvarkytojai savo ir kiekvieno kliento finansines priemones privalo apskaityti atskirai, o Centrinis depozitoriumas, vykdydamas bendrąją finansinių priemonių apskaitą, privalo atskirti atskirų sąskaitų tvarkytojų apskaitomas finansines priemones, taip pat šių sąskaitų tvarkytojų ir jų klientų finansines priemones.

Šis principas *mutatis mutandis* taikomas ir piniginių lėšų apskaitai.

9.5. **Skaidrumo principas.** Įrašai sąskaitų tvarkytojų apskaitoje turi aiškiai identifikuoti finansinių priemonių savininkus bei jų vardu atidarytose asmeninėse sąskaitose apskaitomas finansines priemones, išskyrus išimtis, numatytas Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 64 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyse. Įrašai Centrinio depozitoriumo apskaitoje turi aiškiai identifikuoti sąskaitų tvarkytojus bei jų bendrosiose sąskaitose apskaitomas finansines priemones.

9.6. **Vienalaikiškumo principas:**

9.6.1. Vienalaikiškumo principas, kai finansinių priemonių pateikimas yra susietas su lėšų gavimu ar atvirkščiai (*Delivery versus Payment*).

Vykdam atskaitymus pagal sudarytus finansinių priemonių sandorius, Centrinis depozitoriumas pirmiausia blokuoja atsiskaitymui reikiamą finansinių priemonių kiekį pateikiančio sąskaitų tvarkytojo finansinių priemonių sąskaitoje pirmajame finansinių priemonių apskaitos lygyje ir tuo pat metu duoda nurodymą mokėjimo sistemai dėl lėšų pervedimo tarp sąskaitų tvarkytojų lėšų sąskaitų, o iš mokėjimo sistemos gavus pranešimą apie sėkmingą lėšų pervedimą tarp nurodytų lėšų sąskaitų, perveda prieš tai užblokuotas finansines priemones tarp nurodytų sąskaitų. Antrajame finansinių priemonių apskaitos lygyje sąskaitų tvarkytojai tokias operacijas apskaito pranešimų, gautų iš Vertybinių popierių atsiskaitymų ir mokėjimų sistemų, pagrindu, vienu metu darydami įrašus kliento lėšų sąskaitoje ir asmeninėje finansinių priemonių sąskaitoje bei susijusiuose techninėse sąskaitose.

9.6.2. Vienalaikiškumo principas, kai finansinių priemonių pateikimas yra susijęs su kitų finansinių priemonių gavimu (*Delivery versus Delivery*).

Vykdam atskaitymą pagal sudarytą finansinių priemonių sandorį, finansinių priemonių ir susijusių finansinių priemonių (kuriomis yra atsiskaitoma už pirmąsias) pervedimo operacijas Centrinis depozitoriumas vykdo (apskaito) pirmiausia blokuodamas atsiskaitymui reikiamą visų sandoryje nurodytų finansinių priemonių kiekį pateikiančių sąskaitų tvarkytojų finansinių priemonių sąskaitose pirmajame finansinių priemonių apskaitos lygyje. Sėkmingai užblokavus atsiskaitymui reikiamus finansinių priemonių kiekius sąskaitų tvarkytojų finansinių priemonių sąskaitose, Centrinis depozitoriumas nedelsdamas pradeda vykdyti užblokuotų finansinių priemonių pervedimus tarp nurodytų sąskaitų. Antrajame finansinių priemonių apskaitos lygyje sąskaitų tvarkytojai tokias operacijas apskaito pranešimų, gautų iš Vertybinių popierių atsiskaitymų sistemų, pagrindu, darydami įrašus kliento asmeninėje finansinių priemonių sąskaitoje bei susijusiose techninėse sąskaitose.

10. Centrinis depozitoriumas vykdo bendrąją finansinių priemonių apskaitą bei privalo užtikrinti, kad, vykdam atskaitymus ar kitus veiksmus su finansinėmis priemonėmis, jos būtų laiku pervestos iš vieno sąskaitų tvarkytojo finansinių priemonių sąskaitos į kito sąskaitų tvarkytojo finansinių priemonių sąskaitą, bei kontroliuoja, kad išleistų į apyvartą kiekvienos emisijos finansinių priemonių kiekis ar vertė (kai vertybinis popierius žymimas tik verte) atitiktų faktiškai cirkuliuojančių šių finansinių priemonių kiekį.

11. Finansinių priemonių apskaitos lygiai ir juose naudojamų finansinių priemonių sąskaitų apibūdinimas:

11.1. pirmąjį finansinių priemonių apskaitos lygį sudaro Centriniam depozitoriume atidaromos ir tvarkomos:

11.1.1. finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos, kuriose nurodomas bendras emitento išleistų vienos finansinių priemonių emisijos kiekis. Finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitose taip pat nurodomas užsienio finansinių priemonių (esančių Centrinio depozitoriumo sąskaitose, atidarytose užsienio centriniuose depozitoriumuose, kuriuose apskaitomos Centrinio depozitoriumo dalyviams/klientams priklausančios finansinės priemonės) kiekis arba vertė, kai užsienyje išleistos finansinės priemonės žymimos tik verte. Visoms finansinėms priemonėms turi būti atidarytos emisijos registracijos sąskaitos Centriniam depozitoriume;

11.1.2. bendrosios finansinių priemonių sąskaitos, atidaromos sąskaitų tvarkytojų vardu. Kiekvienas sąskaitų tvarkytojas privalo finansines priemones, priklausančias klientams nuosavybės teise, ir finansines priemones, priklausančias sąskaitų tvarkytojui nuosavybės teise, apskaityti (saugoti) skirtingose bendrosiose sąskaitose;

11.1.3. bendrosios finansinių priemonių sąskaitos, kurios atidaromos užsienio centrinių depozitoriumų vardu. Šiose sąskaitose apskaitomos tokių depozitoriumų dalyviams/klientams priklausančios finansinės priemonės. Tokiems depozitoriumams Lietuvos finansinių priemonių apskaitos sistemos prasme *mutatis mutandis* taikomi reikalavimai kaip ir kitiems sąskaitų tvarkytojams;

11.1.4. asmeninės Lietuvos banko vardu atidarytos finansinių priemonių sąskaitos;

11.1.5. finansinių priemonių, įkeičiamų Europos centriniam bankui ar kitos valstybės narės centriniam bankui, sąskaitos, atidarytos Lietuvos banko vardu;

11.1.6. finansinių priemonių, perduodamų Europos centrinio banko ar kitos valstybės narės centrinio banko nuosavybėn, vykdant atpirkimo ar kitus sandorius, sąskaitos, atidarytos Lietuvos banko vardu.

11.2. Antrąjį finansinių priemonių apskaitos lygį sudaro sąskaitų tvarkytojų atidaromos ir tvarkomos:

11.2.1. balansuojamos (su Centrinio depozitoriumu) finansinių priemonių sąskaitos;

11.2.2. asmeninės finansinių priemonių sąskaitos, atidaromos finansinių priemonių savininkų vardu. Įrašai jose yra nuosavybės teisės įrodymas, išskyrus Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 64 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyse numatytas išimtis. Šių taisyklių nustatyta tvarka asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose taip pat fiksuojami finansinių priemonių disponavimo apribojimai ir kiti apsunkinimai, taip pat įkaito ar finansinio užstato turėtojui perduotos finansinės priemonės;

11.2.3. techninės finansinių priemonių sąskaitos, kurios naudojamos atsiskaitymų apskaitai vykdyti.

11.3. Finansinių priemonių sąskaitų balansai pirmajame ir antrajame apskaitos lygiuose sudaromi siekiant užtikrinti apskaitos sistemos vientisumą. Sudarant finansinių priemonių sąskaitų balansą, finansinių priemonių kiekis sąskaitų debete turi būti lygus jų kiekiui sąskaitų kredite;

11.3.1. sudarant pirmojo finansinių priemonių apskaitos lygio vienos finansinių priemonių emisijos sąskaitų balansą, finansinių priemonių kiekis emisijos registracijos sąskaitoje turi būti lygus tos pačios emisijos finansinių priemonių kiekiui visose kitose pirmajame apskaitos lygyje atidarytose finansinių priemonių sąskaitose;

11.3.2. sudarant antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitų, turinčių vienodus pirmojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitos rekvizitus, balansą, finansinių priemonių kiekis sąskaitų tvarkytojo tvarkomose antrojo lygio finansinių priemonių asmeninėse ir techninėse sąskaitose turi būti lygus finansinių priemonių kiekiui balansuojamoje (su Centrinio depozitoriumu) sąskaitoje. Visose techninėse sąskaitose apskaitomų finansinių priemonių suma visą laiką turi būti lygi nuliui;

11.3.3. finansinių priemonių apskaitos vientisumas bei integralumas tarp pirmojo ir antrojo apskaitos lygių užtikrinamas, kai sąskaitų tvarkytojo balansuojamoje (su Centrinio depozitoriumu) sąskaitoje (antrasis finansinių priemonių apskaitos lygis) apskaitomas finansinių priemonių kiekis yra lygus finansinių priemonių kiekiui, esančiam koresponduojančioje sąskaitų tvarkytojo bendrojoje finansinių priemonių sąskaitoje (pirmasis finansinių priemonių apskaitos lygis). Įrašai antrajame finansinių priemonių apskaitos lygyje yra daromi nedelsiant, išrašo (pranešimo) iš pirmojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitos pagrindu.

11.4. Centrinio depozitoriumo apskaitos dienos operacijų vykdymo grafiką nustato Centrinis depozitoriumas.

12. Antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio minimalus finansinių priemonių sąskaitų planas:

12.1. Centrinis depozitoriumas nustato:

12.1.1. minimalų finansinių priemonių sąskaitų planą, kuriame turi būti visos šių Taisyklių 11.2 punkte paminėtos finansinių priemonių sąskaitos;

12.1.2. finansinių priemonių sąskaitų korespondavimą;

12.1.3. tvarką, kaip turi būti atidaromos ir naudojamos finansinių priemonių sąskaitos.

12.2. Sąskaitų tvarkytojai pagal savo apskaitos poreikius gali išplėsti Centrinio depozitoriumo nustatytą minimalų finansinių priemonių sąskaitų planą ir sąskaitų rūšies ar porūšio viduje sukurti naujas subsąskaitas.

13. Pagrindiniai apskaitos dokumentai ir jų pildymo tvarka:

13.1. pirmojo ir antrojo lygio finansinių priemonių apskaitoje turi būti sudaromi ir tvarkomi šie apskaitos dokumentai:

13.1.1. suvestinis operacijų žurnalas;

13.1.2. finansinių priemonių sąskaitos;

13.1.3. finansinių priemonių sąskaitų balansas;

13.1.4. išrašas iš finansinių priemonių sąskaitos.

13.2. Suvestiniame operacijų žurnale chronologine tvarka įrašomos visos operacijos su finansinėmis priemonėmis. Suvestinis operacijų žurnalas privalo atitikti šiuos reikalavimus:

13.2.1. įrašai suvestiniame operacijų žurnale turi būti daromi nedelsiant, kai gaunami visi reikalingi operacijų su finansinėmis priemonėmis dokumentai (išskyrus atvejus, kai dokumente nurodyta vėlesnė apskaitos data);

13.2.2. suvestiniame operacijų žurnale turi būti nurodyti šie parametrai: apskaitos data, įrašo kodas, finansinių priemonių pavadinimas, finansinių priemonių sąskaitų parametrai, finansinių priemonių kiekis ar vertė (kai vertybinis popierius žymimas tik verte) ir sutrumpintas operacijos pavadinimas (kodas), taip pat įrašo padarymo data ir laikas bei asmens, padariusio įrašą, identifikavimo kodas;

13.2.3. visi įrašai turi būti pagrįsti galiojančiais dokumentais (bendrųjų finansinių priemonių sąskaitų išrašais, reguliuojamų rinkų ar daugiašalių prekybos sistemų prekybos rezultatais, sąskaitų tvarkytojų Centriniam depozitoriumui pateiktais nurodymais, finansinių priemonių perdavimo sutartimis ar kitais norminių aktų nustatytais dokumentais).

13.3. Įrašų suvestiniame operacijų žurnale pagrindu turi būti nedelsiant daromi įrašai finansinių priemonių sąskaitose. Finansinių priemonių sąskaitoje turi būti nurodyta: apskaitos data ir laikas, įrašo kodas, finansinių priemonių pavadinimas, finansinių priemonių sąskaitos parametrai, finansinių priemonių kiekis ar vertė (kai vertybinis popierius žymimas tik verte), finansinių priemonių nominali vertė (jei tokia yra), sutrumpintas operacijos pavadinimas (kodas), koresponduojančios finansinių priemonių sąskaitos parametrai, taip pat įrašo padarymo data ir laikas bei asmens, padariusio įrašą, identifikavimo kodas.

13.4. Asmeninėje finansinių priemonių sąskaitoje, be kitų nustatytų parametru, turi būti nurodytas finansinių priemonių savininko vardas, pavardė (įmonės pavadinimas), identifikavimo kodas. Įkeistų ar kaip finansinis užstatas (be nuosavybės teisės perdavimo) perduotų finansinių priemonių sąskaitoje šiame punkte numatyti duomenys turi būti nurodyti ir apie įkaito ar finansinio užstato turėtoją, ir apie finansinių priemonių savininką.

13.5. Asmeninėje finansinių priemonių sąskaitoje, atidaromoje užsienio valstybėse registruoto sąskaitų tvarkytojo vardu, kai jo klientų sąskaitos atidaromos to sąskaitų tvarkytojo vardu, nurodant, kad jis veikia kaip sąskaitų tvarkytojas, be kitų nustatytų parametru, turi būti nurodytas užsienio valstybėse registruoto sąskaitų tvarkytojo pavadinimas. Vertybinių popierių komisijos ar Centrinio depozitoriumo reikalavimu turi būti pateikta informacija iš šiame punkte nurodytų sąskaitų, atskleidžiant užsienio valstybėse registruotų sąskaitų tvarkytojų klientus, kurių naudai yra įgytos finansinės priemonės. Už šio reikalavimo vykdymą yra atsakingas Lietuvos Respublikoje veikiantis sąskaitų tvarkytojas, tvarkantis tokią užsienio sąskaitų tvarkytojo sąskaitą.

13.6. Po kiekvienos apskaitos dienos turi būti sudaromi finansinių priemonių sąskaitų balansai. Finansinių priemonių sąskaitų balanse turi būti nurodyta: apskaitos data, finansinių priemonių pavadinimas, finansinių priemonių sąskaitų parametrai, finansinių priemonių kiekis sąskaitose.

13.7. Atlikus veiksmus, numatytus šių Taisyklių 13.2 - 13.5 punktuose, finansinių priemonių savininkui (sąskaitų tvarkytojui) nedelsiant privalo būti pateikiamas išrašas iš finansinių priemonių sąskaitos, jei kitaip nėra numatyta sutartyje su finansinių priemonių savininku (sąskaitų tvarkytoju). Išrašė iš finansinių priemonių sąskaitos turi būti nurodyta: apskaitos data, finansinių priemonių pavadinimas, finansinių priemonių sąskaitos parametrai, finansinių priemonių kiekis, finansinių priemonių nominali ir rinkos vertė (jei tokios yra), įrašo kodas ir sutrumpintas operacijos pavadinimas (kodas), išrašo išdavimo data.

13.8. Detalią finansinių priemonių apskaitos dokumentų pildymo tvarką nustato Centrinis depozitoriumas.

13.9. Be šioje taisyklių dalyje reglamentuojamų apskaitos dokumentų, Centrinis depozitoriumas papildomai sudaro ir sąskaitų tvarkytojams pateikia informacinius pranešimus, kurie numatyti Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos taisyklėse.

13.10. Centrinis depozitoriumas savo interneto tinklalapyje viešai skelbia pranešimus apie Centrinio depozitoriumo dalyvius, Centriniam depozitoriume atidarytas emisijos registracijos sąskaitas, jo apskaitomus finansinių priemonių įvykius, Centrinio depozitoriumo apskaitą reglamentuojančius dokumentus, jų pakeitimus, Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos taisykles ir kitą informaciją.

III. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ SĄSKAITŲ PARAMETRAI

14. Finansinių priemonių sąskaitą sudaro šie parametrai: finansinių priemonių ISIN kodas, Centrinio depozitoriumo dalyvio kodas, veiklos tipas, sąskaitos rūšis, sąskaitos numeris ir kliento

identifikavimo numeris. Kai kurios finansinių priemonių sąskaitos gali turėti ne visus šiame punkte išvardytus parametrus – išimtis nustato Centrinis depozitoriumas. Centrinis depozitoriumas taip pat gali nustatyti ir kitus, papildomus finansinių priemonių sąskaitų parametrus.

15. Centrinis depozitoriumas, laikydamasis skaidrumo principo bei kitų šiose taisyklėse nustatytų reikalavimų, nustato finansinių priemonių sąskaitų parametrų kodavimą ir jų naudojimą.

IV. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ SĄSKAITŲ ATIDARYMAS, TVARKYMAS IR UŽDARYMAS PIRMAJAME FINANSINIŲ PRIEMONIŲ APSKAITOS LYGYJE BEI ISIN KODO SUTEIKIMAS

16. Kiekvienai finansinių priemonių emisijai, apskaitomai pirmajame apskaitos lygyje, turi būti atidaroma viena finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaita ir turi būti atidaryta bent viena finansinių priemonių bendroji ar šių Taisyklių 11.1.3 - 11.1.6 punktuose išvardinta sąskaita. Minėtos pirmojo lygio finansinių priemonių sąskaitos yra skirtos finansinių priemonių apyvartos kontrolei ir, išskyrus šių Taisyklių 11.1.4 - 11.1.6 punktuose numatytas sąskaitas, neįrodo nuosavybės teisės į finansines priemones.

17. Pirminės finansinių priemonių apyvartos vykdymui (jei išplatinta finansinių priemonių emisija nebus iš karto prijungiama prie anksčiau įregistruotos finansinių priemonių emisijos) Centrinis depozitoriumas emitento ar emitento įgaliotinio prašymu platinamai finansinių priemonių emisijai suteikia ISIN kodą prieš atidarydamas finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitą.

18. ISIN kodas suteikiamas Centrinio depozitoriumo nustatyta tvarka.

19. Finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos atidarymo Centriniam depozitoriume tvarka:

19.1. Emitentas ar emitento įgaliotinis ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo įstatų ar jų pakeitimų įregistravimo Juridinių asmenų registre, o skolos ir kitų ne nuosavybės finansinių priemonių atveju – per 1 darbo dieną nuo tokių finansinių priemonių platinimo pabaigos privalo Centriniam depozitoriumui pateikti jo nustatytus dokumentus finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos atidarymui.

19.2. Centrinis depozitoriumas privalo išnagrinėti dokumentus ir priimti sprendimą dėl finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos atidarymo (ar koregavimo) per 1 darbo dieną nuo visų reikiamų dokumentų gavimo ir nustatyto dydžio įmokos už emisijos registracijos sąskaitos atidarymą (ar koregavimą) sumokėjimo momento.

19.3. Finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaita neatidaroma (ar nekoreguojama), jeigu nėra pateikti visi reikiami dokumentai arba jeigu duomenys, nurodyti dokumentuose, yra netikslūs arba neatitinka jiems keliamų reikalavimų, arba jeigu nėra sumokėta nustatyto dydžio įmoka už emisijos registracijos sąskaitos atidarymą (ar koregavimą).

19.4. Apie atsisakymą atidaryti (ar koreguoti) emisijos registracijos sąskaitą emitentui ar emitento įgaliotiniui pranešama, nurodant trūkumus ir netikslumus. Pašalinęs trūkumus, emitentas ar emitento įgaliotinis bendra tvarka gali pakartotinai kreiptis į Centrinį depozitoriumą.

19.5. Centrinis depozitoriumas, patenkinęs prašymą atidaryti (ar koreguoti) emisijos registracijos sąskaitą, per 2 darbo dienas suteikia finansinių priemonių emisijai ISIN kodą (arba paliekamas tas pats ISIN kodas, jei jis jau buvo suteiktas šių Taisyklių 17 punkte nustatyta tvarka), atidaro finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitą (ar koreguoja anksčiau atidarytą sąskaitą) ir padaro reikiamus įrašus finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitoje bei sąskaitų tvarkytojų bendrosiose finansinių priemonių sąskaitose.

19.6. Centrinis depozitoriumas emitentui ar emitento įgaliotiniui apie finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos atidarymą (ar koregavimą) praneša raštu, kuriame nurodoma finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos atidarymo (ar koregavimo) data ir finansinių priemonių emisijai suteiktas ISIN kodas. Išrašo iš bendrosios finansinių priemonių sąskaitos pagrindu emitento įgaliotinis ir kiti sąskaitų tvarkytojai, tvarkantys emitento išleistų finansinių priemonių sąskaitas, nedelsdami Centrinio depozitoriumo nustatyta tvarka padaro atitinkamus įrašus asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose.

19.7. Tais atvejais, kai Centriniam depozitoriume emitento išleistoms finansinėms priemonėms yra atidaryta neapmokėtų finansinių priemonių sąskaita, emitento įgaliotinis,

norėdamas pervesti finansines priemones iš neapmokėtų finansinių priemonių sąskaitos į einamąją sąskaitą, turi pateikti Centriniam depozitoriumui nustatytos formos finansinių priemonių išplatavimo ataskaitą.

20. Finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitos yra uždarnos ir finansinių priemonių emisijai suteikti ISIN kodai yra panaikinami Centrinio depozitoriumo nustatyta tvarka.

21. Kai Centrinis depozitoriumas veikia kaip sąskaitų tvarkytojas, jis privalo laikytis visų sąskaitų tvarkytojams keliamų reikalavimų.

V. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ SĄSKAITŲ ATIDARYMAS, TVARKYMAS IR UŽDARYMAS

ANTRAJAME FINANSINIŲ PRIEMONIŲ APSKAITOS LYGyje

(SĄSKAITŲ TVARKYTOJŲ APSKAITOJE)

22. Sąskaitų tvarkytojai turi teisę atidaryti ir tvarkyti asmenines bei technines finansinių priemonių sąskaitas tik tada, kai jie Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos taisyklėse nustatyta tvarka tampa Centrinio depozitoriumo dalyviais (šis reikalavimas netaikomas pačiam Centriniam depozitoriumui, kai jis veikia kaip sąskaitų tvarkytojas).

23. Sąskaitų tvarkytojui netekus Centrinio depozitoriumo dalyvio statuso, Centrinis depozitoriumas nevykdo su tokiu sąskaitų tvarkytoju susijusių operacijų (išskyrus finansinių priemonių apskaitos perdavimo kitiems sąskaitų tvarkytojams operacijas), o sąskaitų tvarkytojas netenka teisės tvarkyti asmeninių finansinių priemonių sąskaitų, t.y. po Centrinio depozitoriumo dalyvio statuso netekimo asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose tokio sąskaitų tvarkytojo padaryti įrašai yra negaliojantys.

24. Asmeninių finansinių priemonių sąskaitų atidarymas, tvarkymas ir uždarymas:

24.1. Asmeninės finansinių priemonių sąskaitos yra atidaromos sutarties tarp sąskaitų tvarkytojo ir kliento pagrindu, išskyrus atvejį, numatytą šių Taisyklių 24.2 punkte.

24.1.1. Sąskaitų tvarkytojas tam pačiam klientui gali atidaryti daugiau nei vieną asmeninę finansinių priemonių sąskaitą.

24.1.2. Finansinių priemonių likutis asmeninėse sąskaitose turi būti tikrai teigiamas arba lygus nuliui.

24.2. Emitento įgaliotinis privalo atidaryti asmenines sąskaitas kiekvienam emitento išleistų finansinių priemonių savininkui (įkaito ar finansinio užstato turėtojui ar užsienio valstybėje registruotam sąskaitų tvarkytojui), kuris nėra raštu pareiškęs, kad perduoda sąskaitos tvarkymą kitam sąskaitų tvarkytojui. Emitento įgaliotinis emitento išleistų finansinių priemonių asmenines sąskaitas atidaro nesudarydamas sutarčių su finansinių priemonių savininkais (įkaito ar finansinio užstato turėtojais ar užsienio valstybėje registruotais sąskaitų tvarkytojais).

24.3. Operacijos su asmeninėse sąskaitose esančiomis finansinėmis priemonėmis vykdomos vadovaujantis klientų pavedimais, investiciniais sprendimais valdant kliento finansinių priemonių portfelį, investiciniais sprendimais, sąskaitų tvarkytojui vykdant operacijas savo vardu ir sąskaita, taip pat vadovaujantis finansinių priemonių perleidimo sutartimis ir kitais teisėtais pagrindais. Įrašai asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose be savininko sutikimo gali būti daromi tik įstatymų nustatytais atvejais, taip pat Centrinio depozitoriumo nustatyta tvarka atitaisant klaidas. Vykdydamas bet kokią operaciją su asmeninėse sąskaitose esančiomis finansinėmis priemonėmis, sąskaitų tvarkytojas privalo įsitikinti tokios operacijos teisėtumu.

24.4. Sąskaitų tvarkytojai privalo saugoti visus dokumentus, kurių pagrindu buvo padaryti įrašai finansinių priemonių sąskaitose, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais.

24.5. Sąskaitų tvarkytojai informaciją apie likučius asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose turi teisę teikti tik sąskaitos turėtojui ar sąskaitos turėtojo nurodytiems asmenims. Kitiems asmenims tokia informacija teikiama įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka.

24.6. Sąskaitų tvarkytojai privalo pateikti finansinių priemonių savininkų sąrašus Centriniam depozitoriumui, kai šis realizuoja emitento teisę, nurodytą Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 65 straipsnio 4 dalyje.

24.7. Kai nutraukiama sąskaitų tvarkytojo ir emitento sutartis dėl pastarojo išleistų finansinių priemonių sąskaitų tvarkymo, emitentas ne vėliau kaip tą pačią dieną privalo sudaryti sutartį su kitu sąskaitų tvarkytoju dėl emitento išleistų finansinių priemonių sąskaitų tvarkymo. Jei

emittentas to nepadaro, tai toks sąskaitų tvarkytojas privalo pateikti Centriniam depozitoriumui visą informaciją iš asmeninių ir kitų finansinių priemonių sąskaitų, tvarkytų pagal minėtą sutartį.

24.8. Jeigu sąskaitų tvarkytojas netenka Centrinio depozitoriumo dalyvio statuso, klientas, sudaręs sutartį su šiuo sąskaitų tvarkytoju dėl kliento finansinių priemonių apskaitos (saugojimo), turi teisę šią sutartį nutraukti. Šiuo pagrindu nutraukus sutartį, sąskaitų tvarkytojai privalo perduoti asmeninių finansinių priemonių sąskaitų tvarkymą kliento nurodytam kitam sąskaitų tvarkytojui, o šiam tokio nenurodžius – emitento įgaliotiniui. Jei perduoti asmeninių finansinių priemonių sąskaitų tvarkymo atitinkamiems emitentų įgaliotiniams nėra galimybės, taikoma šių Taisyklių 24.7 punkte nustatyta tvarka.

24.9. Specialiųjų asmeninių finansinių priemonių sąskaitų atidarymo ir tvarkymo ypatumai:

24.9.1. Finansinės priemonės, kurios turi papildomų disponavimo apribojimų arba kitų apsunkinimų, išskyrus tuos, kurie nustatyti šių finansinių priemonių išleidimo dokumentuose arba juos reglamentuojančiuose teisės aktuose, yra apskaitomos specialiosiose asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose. Jeigu finansinių priemonių disponavimo apribojimai arba kiti apsunkinimai yra nustatyti šių finansinių priemonių išleidimo dokumentuose arba juos reglamentuojančiuose teisės aktuose, tokios finansinės priemonės apskaitomos asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose.

24.9.2. Sąskaitų tvarkytojai privalo atidaryti tiek specialiųjų asmeninių finansinių priemonių sąskaitų, kiek skirtingų disponavimo apribojimų ar kitų apsunkinimų turi jų apskaitomos kiekvienos emisijos finansinės priemonės. Tais atvejais, kai finansinės priemonės turi kelis tos pačios rūšies disponavimo apribojimus ar kitus apsunkinimus, kiekvienas paskesnis disponavimo apribojimas ar apsunkinimas fiksuojamas specialiojoje asmeninėje sąskaitoje, atidarytoje finansinėms priemonėms pagal pirmiau nustatytąjį disponavimo apribojimą arba apsunkinimą.

24.9.3. Finansinės priemonės iš asmeninių finansinių priemonių sąskaitų į specialias asmenines finansinių priemonių sąskaitas pervedamos nedelsiant, gavus finansinių priemonių disponavimo apribojimus ar kitus apsunkinimus nustatančius dokumentus, išskyrus atvejus, kai šie dokumentai nustato kitą vykdymo datą.

24.9.4. Finansinės priemonės iš specialiųjų asmeninių finansinių priemonių sąskaitų į asmenines finansinių priemonių sąskaitas pervedamos nedelsiant, gavus finansinių priemonių disponavimo apribojimus ar kitus apsunkinimus panaikinančius dokumentus, išskyrus atvejus, kai šie dokumentai nustato kitą vykdymo datą.

24.9.5. Su finansinėmis priemonėmis, esančiomis specialiosiose asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose, neatliekamos jokios operacijos, išskyrus tas, kurios yra leistinos pagal teisės aktus ir/ar dokumentus, nustatančius disponavimo apribojimus ar kitus apsunkinimus.

24.9.6. Sąskaitų tvarkytojai, pažeidę šių Taisyklių 24.9.3 -24.9.5 punktų reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir atlygina tretiesiems asmenims dėl minėtų punktų reikalavimų pažeidimų padarytą žalą bendra Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nustatyta tvarka.

24.10. Asmeninių įkaito ar finansinio užstato turėtojo vardu atidaromų sąskaitų atidarymo ir tvarkymo ypatumai:

24.10.1. Asmeninėse įkaito ar finansinio užstato turėtojo vardu atidarytose sąskaitose apskaitomos įkeistos finansinės priemonės (kurios yra perduotos įkaito turėtojui) ar kaip finansinis užstatas (be nuosavybės teisės perdavimo) perduotos finansinės priemonės. Įkaito ar finansinio užstato turėtojo vardu atidarytoje sąskaitoje taip pat privalo būti nurodytas finansinių priemonių savininkas.

24.10.2. Finansinės priemonės iš asmeninių finansinių priemonių sąskaitų į asmenines įkaito ar finansinio užstato turėtojo vardu atidarytas finansinių priemonių sąskaitas pervedamos nedelsiant, gavus įstatymų reikalavimus atitinkančią rašytinę finansinių priemonių įkeitimo sutartį ar finansinio užtikrinimo susitarimą, (išskyrus atvejus, kai šie dokumentai nustato kitą finansinių priemonių pervedimo datą) ar kitais įstatymuose numatytais pagrindais.

24.10.3. Finansinės priemonės iš asmeninių įkaito ar finansinio užstato turėtojo vardu atidarytų finansinių priemonių sąskaitų į asmenines finansinių priemonių sąskaitas pervedamos nedelsiant, gavus dokumentus, patvirtinančius įkeitimo teisės pabaigą ar patvirtinimą, kad yra įvykdytos prievolės, kurių užtikrinimui buvo perduotas finansinis užstatas, išskyrus atvejus, kai šie dokumentai nustato kitą finansinių priemonių pervedimo datą.

24.10.4. Finansinio užtikrinimo susitarimai gali nustatyti kitokią finansinių priemonių pervedimo į finansinio užstato turėtojo vardu atidarytas sąskaitas (ar iš tokių sąskaitų į asmenines sąskaitas) tvarką, nei numatytoji šių Taisyklių 24.10.2 - 24.10.3 punktuose.

24.11. Techninių finansinių priemonių sąskaitų atidarymas ir tvarkymas:

24.11.1. Sąskaitų tvarkytojų techninės finansinių priemonių sąskaitos yra skirtos finansinių priemonių cirkuliacijai apskaityti atsiskaitymo ciklo ir (arba) finansinių priemonių paskirstymo proceso eigoje. Įrašai techninėse finansinių priemonių sąskaitose nėra nuosavybės teisės įrodymai.

24.11.2. Techninių finansinių priemonių sąskaitų atidarymo ir tvarkymo tvarką nustato Centrinis depozitoriumas.

VI. CENTRINIO DEPOZITORIUMO IR SĄSKAITŲ TVARKYTOJŲ PRIEŽIŪRA, NORMINIAI DOKUMENTAI

25. Vertybinių popierių komisija įstatymų nustatyta tvarka prižiūri Centrinio depozitoriumo bei jo dalyvių veiklą.

26. Centrinis depozitoriumas tikrina, ar sąskaitų tvarkytojai tinkamai tvarko finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitą.

26.1. Centrinis depozitoriumas turi teisę:

26.1.1. reikalauti, kad Centrinio depozitoriumo darbuotojai galėtų laisvai patekti į sąskaitų tvarkytojų patalpas ir tikrinti apskaitos dokumentus;

26.1.2. reikalauti sąskaitų tvarkytojų pateikti visus dokumentus, susijusius su patikrinimu;

26.1.3. reikalauti iš sąskaitų tvarkytojo darbuotojų paaiškinimų (paaiškinimai įrašomi į sąskaitų tvarkytojo patikrinimo protokolą);

26.1.4. reikalauti iš sąskaitų tvarkytojų pateikti suvestinio operacijų žurnalo parametrų (išskyrus finansinių priemonių sąskaitos parametras – kliento identifikavimo kodą) elektronines duomenų bazes pagal Centrinio depozitoriumo patvirtintą elektroninės duomenų bazės struktūrą.

26.2. Atlikęs patikrinimą, Centrinio depozitoriumo įgaliotasis darbuotojas surašo protokolą, kurį pasirašo pats ir tikrinamo sąskaitų tvarkytojo vadovas ar atsakingas už finansinių priemonių apskaitą darbuotojas. Pasirašydamas protokolą, sąskaitų tvarkytojo vadovas ar atsakingas už finansinių priemonių apskaitą darbuotojas turi teisę įrašyti savo paaiškinimus dėl protokole išdėstytų tikrinimo rezultatų. Tikrinamo sąskaitų tvarkytojo vadovui ar atsakingam už finansinių priemonių apskaitą darbuotojui atsisakius pasirašyti protokolą, tai pažymima protokole. Vienas protokolo egzempliorius paliekamas tikrintam sąskaitų tvarkytojui.

26.3. Apie patikrinimo metu nustatytus pažeidimus Centrinis depozitoriumas informuoja Vertybinių popierių komisiją, kuri pagal savo kompetenciją imasi reikiamų priemonių sąskaitų tvarkytojo atžvilgiu.

26.4. Centrinis depozitoriumas, sąskaitų tvarkytojo patikrinimo metu nustatęs pažeidimus, jam duoda privalomus nurodymus pašalinti protokole išvardytus pažeidimus. Jeigu sąskaitų tvarkytojas per Centrinio depozitoriumo nustatytą terminą pažeidimų nepašalina, Centrinis depozitoriumas turi teisę nevykdyti jokių operacijų ar uždaryti tokio Centrinio depozitoriumo dalyvio bendrąsias finansinių priemonių sąskaitas (pervedant jose apskaitomas finansines priemones į emitentų įgaliotinių bendrąsias sąskaitas) bei panaikinti tokio sąskaitų tvarkytojo Centrinio depozitoriumo dalyvio statusą.

27. Atskiras finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitos procedūras reglamentuoja Centrinio depozitoriumo norminiai dokumentai.

28. Centrinio depozitoriumo norminiai dokumentai yra privalomi visiems emitentams, sąskaitų tvarkytojams ir kitiems rinkos dalyviams.

VII. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ PERVEDIMŲ APSKAITOS BENDRI PRINCIPAI

29. Pirmajame ir antrajame finansinių priemonių apskaitos lygiuose finansinės priemonės tarp sąskaitų yra pervedamos Centrinio depozitoriumo nustatyta tvarka.

30. Atsiskaitymai pagal finansinių priemonių pirminės ir/ar antrinės apyvartos sandorius, sudarytus reguliuojamose rinkose, daugiašalėse prekybos sistemose ar už jų ribų ir kuriems taikomas vienalaikiškumo principas (*Delivery versus Payment* ar *Delivery versus Delivery*), vyksta Centrinio depozitoriumo norminių dokumentų nustatyta tvarka.

31. Atsiskaitymai pagal finansinių priemonių antrinės apyvartos sandorius sudarytus už reguliuojamos rinkos ir daugiašalėse prekybos sistemos ribų, kuriems nėra taikomas vienalaikiškumo principas, vyksta Centrinio depozitoriumo norminių dokumentų nustatyta tvarka.

32. Atsiskaitymai vykdomi laikantis atsiskaitymų vienalaikiškumo principo:

32.1. pagal sandorius, sudarytus reguliuojamose rinkose;

32.2. pagal sandorius, sudarytus daugiašalėse prekybos sistemose;

32.3. pagal pirkimo–pardavimo sandorius, sudarytus už reguliuojamos rinkos ir/ar daugiašalės prekybos sistemos ribų (kai šalys nutaria vykdyti atsiskaitymus laikantis vienalaikiškumo principo);

32.4. kituose sandoriuose, kuriuose šalys yra susitarusios laikytis finansinių priemonių pervedimų ir piniginių atsiskaitymų vienalaikiškumo principo;

32.5. kitais teisės aktų numatytais atvejais.

VIII. SANDORIŲ, SUDARYTŲ REGULIUOJAMOSE RINKOSE AR DAUGIAŠALĖSE PREKYBOS SISTEMOSE, APSKAITA

33. Sąskaitų tvarkytojai, gavę pranešimą iš reguliuojamos rinkos ar iš daugiašalės prekybos sistemos apie sudarytus sandorius, už kuriuos reikės atsiskaityti finansinėmis priemonėmis ir lėšomis, turi nedelsdami padaryti įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio techninėse finansinių priemonių ir techninėse lėšų sąskaitose (jei reikia, jas atidarant), jose pažymint finansinių priemonių kiekį ir lėšų sumą, reikalingus atsiskaitymams pagal sudarytus sandorius.

34. Sąskaitų tvarkytojai, gavę pranešimą iš reguliuojamos rinkos ar iš daugiašalės prekybos sistemos apie sudarytus sandorius, už kuriuos reikės atsiskaityti tikrai finansinėmis priemonėmis, turi nedelsdami padaryti įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio techninėse finansinių priemonių sąskaitose (jei reikia, jas atidarant), jose pažymint finansinių priemonių kiekius, reikalingus atsiskaitymams pagal sudarytus sandorius.

35. Kiekvienai atskirai reguliuojamai rinkai ar daugiašalei prekybos sistemai sąskaitų tvarkytojo apskaitoje turi būti atidarytos ir priskirtos atskiros techninės sąskaitos, kad būtų galima aiškiai atskirti atsiskaitymo įsipareigojimus skirtingoms rinkoms ar sistemoms.

36. Įrašų padarymas techninėse sąskaitose neturi įtakos nuosavybės teisei į finansines priemones ir lėšas, jeigu jomis atsiskaitoma. Asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose ir asmeninėse lėšų sąskaitose, iš kurių turės būti pateiktos finansinės priemonės (lėšos) atsiskaitymui pagal sudarytus sandorius, negali būti daromi jokie įrašai ar prisiimami įsipareigojimai suteikti šias finansines priemones (lėšas) pagal kitus sandorius, kurie galėtų trukdyti atsiskaitymams pagal aptariamus sudarytus sandorius.

37. Sąskaitų tvarkytojai įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose ir lėšų sąskaitose (jeigu jomis atsiskaitoma) bei susijusiose techninėse sąskaitose padaro nedelsdami, gavę pranešimus iš Centrinio depozitoriumo Vertybinių popierių atsiskaitymų sistemos ir mokėjimų sistemos (kai atsiskaitoma ir lėšomis) apie sėkmingai įvykdytus finansinių priemonių ir lėšų (kai atsiskaitoma lėšomis) pervedimus tarp sąskaitų, bei tuo pažymėdami nuosavybės teisės į finansines priemones ir lėšas (kai atsiskaitoma lėšomis) įgijimą ar perleidimą.

IX. SANDORIŲ, SUDARYTŲ UŽ REGULIUOJAMOSE RINKOS IR DAUGIAŠALĖS PREKYBOS SISTEMOS RIBŲ IR KURIEMS TAIKOMAS VIENALAIKIŠKUMO PRINCIPAS, APSKAITA

38. Sandorio dėl finansinių priemonių, sudaryto už reguliuojamos rinkos ir/ar daugiašalės prekybos sistemos ribų, pagrindu sąskaitų tvarkytojas turi nedelsdamas padaryti įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio techninėse finansinių priemonių ir techninėse lėšų (jeigu atsiskaitoma lėšomis) sąskaitose, jose pažymėdamas finansinių priemonių kiekį ir lėšų sumą (jeigu atsiskaitoma lėšomis), reikalingus atsiskaitymams pagal tokius sudarytus sandorius.

39. Už reguliuojamos rinkos ir/ar daugiašalės prekybos sistemos ribų sudarytiems sandoriams apskaityti turi būti atidaromos kitos techninės sąskaitos, nei sąskaitos naudojamos sandoriams, sudarytiems reguliuojamoje rinkoje ar daugiašalėje prekybos sistemoje apskaityti.

40. Įrašų padarymas techninėse sąskaitose neturi įtakos nuosavybės teisėms į finansines priemones (ir lėšas, jeigu jomis atsiskaitoma). Asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose (ir

asmeninėse lėšų sąskaitose), iš kurių turės būti pateiktos finansinės priemonės (lėšos) atsiskaitymui pagal sudarytus sandorius, negali būti daromi jokie įrašai ar prisiimami įsipareigojimai suteikti šias finansines priemones (lėšas) pagal kitus sandorius, kurie galėtų trukdyti atsiskaityti ar daryti neįmanomą atsiskaitymą pagal aptariamus anksčiau sudarytus sandorius.

41. Kai atsiskaitymai turi vykti tarp skirtingų pirmojo apskaitos lygio ar mokėjimo sistemos sąskaitų, sąskaitų tvarkytojai tokių sandorių pagrindu suformuoja ir pateikia atsiskaitymo nurodymus Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemai.

42. Sąskaitų tvarkytojai įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose ir lėšų sąskaitose (jeigu jomis atsiskaitoma) bei susijusiose techninėse sąskaitose padaro nedelsdami, gavę pranešimus iš Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos ir mokėjimų sistemos (kai atsiskaitoma ir lėšomis) apie sėkmingai įvykdytus finansinių priemonių ir lėšų (kai atsiskaitoma lėšomis) pervedimus tarp sąskaitų, bei tuo pažymėdami nuosavybės teisės į finansines priemones ir lėšas (kai atsiskaitoma lėšomis) įgijimą ar jos perleidimą.

X. SANDORIŲ, KURIEMS NETAIKOMAS VIENALAIKIŠKUMO PRINCIPAS, APSKAITA

43. Sąskaitų tvarkytojas, vadovaudamasis finansinių priemonių perleidimo sutartimis ar kitais teisėtais pagrindais bei įsitikinęs sandorio teisėtumu, turi nedelsdamas padaryti įrašus finansinių priemonių perleidėjo ir/ar įgijėjo techninėse ir asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose, jeigu šie dokumentai nenustato kito įrašų padarymo momento.

44. Kai atsiskaitymai turi vykti tarp skirtingų pirmojo apskaitos lygio sąskaitų, sąskaitų tvarkytojai šių Taisyklių 43 punkte minėtų dokumentų pagrindu suformuoja ir pateikia atsiskaitymo nurodymus Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemai.

45. Sąskaitų tvarkytojai įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose padaro nedelsdami, gavę atitinkamus pranešimus iš Vertybinių popierių atsiskaitymų sistemos.

46. Esant pakankamai įrodymų, kad sandoris pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.78 straipsnio 1 dalį yra niekinis arba esant kitoms pagrįstoms abejonėms dėl sandorio teisėtumo (pvz., sandoris yra sudarytas tam reikiamai neįgaloto asmens), sąskaitų tvarkytojas privalo atsisakyti padaryti įrašus finansinių priemonių perleidėjo ir įgijėjo asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose. Tokiu atveju jis privalo grąžinti dokumentus juos pateikusiam asmeniui ir raštu išdėstyti atsisakymo padaryti įrašus asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose motyvus. Sąskaitų tvarkytojo atsisakymas padaryti įrašus asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose gali būti skundžiamas įstatymų nustatyta tvarka.

XI. PIRMINĖS FINANSINIŲ PRIEMONIŲ APYVARTOS APSKAITA

47. Atsiskaitymai už sandorius, sudarytus platinant finansines priemones, gali vykti Vertybinių popierių atsiskaitymo sistemoje ar už jos ribų.

48. Finansinės priemonės, kurias numatoma platinti reguliuojamoje rinkoje ar daugiašalėje prekybos sistemoje ar už jų ribų, kai atsiskaitymuose dalyvauja daugiau nei vienas sąskaitų tvarkytojas, turi būti įregistruotos Centriniam depozitoriume, pirmajame finansinių priemonių apskaitos lygyje, atidarant numatomų platinti finansinių priemonių emisijos registracijos sąskaitą ir bendrąją platinamų finansinių priemonių sąskaitą, sąskaitų tvarkytojo, vykdančio emitento įgaliotinio funkcijas, vardu.

49. Finansinių priemonių platinimas reguliuojamoje rinkoje ar daugiašalėje prekybos sistemoje ar už jų ribų gali būti garantuojamas arba negarantuojamas.

49.1. **Garantuojamas** naujai išleidžiamų finansinių priemonių platinimas – tai toks platinimo būdas, kai investuotojui visiškai ar iš dalies apmokėjus jo pasirašytas finansines priemones, investuotojui nedelsiant yra perduodamos nuosavybės teisės į naujai išleidžiamas finansines priemones, sąskaitų tvarkytojui padarant atitinkamus įrašus investuotojo vardu atidarytoje asmeninėje finansinių priemonių sąskaitoje antrajame finansinių priemonių apskaitos lygyje.

49.2. **Negarantuojamas** naujai išleidžiamų finansinių priemonių platinimas – tai toks platinimo būdas, kai investuotojui visiškai arba iš dalies apmokėjus jo pasirašytas finansines

priemonės, jis įgyja teisę reikalauti, kad emitentas pateiktų jo pasirašytus finansines priemones, kai bus įvykdytos kitos, nuo investuotojo valios nepriklausančios platinamos finansinių priemonių emisijos sąlygos. Reikalavimo teisės į naujai išleidžiamas finansines priemones investuotojui yra perduodamos nedelsiant, sąskaitų tvarkytojui padarant atitinkamus įrašus investuotojo vardu atidarytose techninėse finansinių priemonių sąskaitose antrajame finansinių priemonių apskaitos lygyje. Įgyvendinus visas finansinių priemonių emisijos platinimo sąlygas, nuosavybės teisės į naujai išleidžiamas finansines priemones investuotojui yra perduodamos nedelsiant, sąskaitų tvarkytojui padarant atitinkamus įrašus asmeninėje investuotojo finansinių priemonių sąskaitoje ir uždarant atitinkamas jo vardu atidarytas technines sąskaitas.

50. Sąskaitų tvarkytojai, gavę nustatytą pranešimą iš reguliuojamos rinkos ar daugiašalės prekybos sistemos apie sudarytus sandorius dėl platinamų finansinių priemonių ar sudarę tokius sandorius už minėtų rinkų ir sistemų ribų, tokių sandorių pagrindu nedelsdami padaro įrašus pagal šių Taisyklių 33, 34, 38 ir 43 punktų reikalavimus.

51. Sąskaitų tvarkytojas technines finansinių priemonių ir technines lėšų sąskaitas (kai atsiskaitoma lėšomis), skirtas platinimo metu sudarytiems sandoriams apskaityti, atidaro pagal šių Taisyklių 35, 39 ir 43 punktų reikalavimus ir jose įrašo finansinių priemonių kiekį ir pinigų sumą (kai atsiskaitoma lėšomis), reikalingus atsiskaitymams pagal šiuos sandorius.

52. Įrašų padarymas techninėse sąskaitose neturi įtakos nuosavybės teisei į finansines priemones (ir lėšas, jeigu jomis atsiskaitoma). Asmeninėse lėšų sąskaitose, iš kurių turės būti pateikti pinigai atsiskaitymui už įsigytas platinamas finansines priemones, ar asmeninėse finansinių priemonių sąskaitose, iš kurių turės būti pateiktos finansinės priemonės, kuriomis atsiskaitoma už įsigytas platinamas finansines priemones, negali būti daromi jokie įrašai ar prisiimami įsipareigojimai suteikti tokias lėšas ar/ir finansines priemones pagal kitus sandorius, kurie galėtų trukdyti atsiskaitymams pagal sudarytus platinimo sandorius.

XII. KOLEKTYVINIO INVESTAVIMO SUBJEKTŲ IŠLEISTŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ APSKAITOS YPATUMAI

53. Kolektyvinio investavimo subjektų išleistoms finansinėms priemonėms gali būti suteiktas ISIN kodas, o Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo 96 straipsnio numatytais atvejais kolektyvinio investavimo subjektų valdymo įmonės privalo kreiptis į Centrinį depozitoriumą dėl ISIN kodų suteikimo kolektyvinio investavimo subjektų išleistoms finansinėms priemonėms pastarojo nustatyta tvarka.

54. Kolektyvinio investavimo subjektų išleistų finansinių priemonių apskaita gali būti vykdoma dviejuose apskaitos lygiuose tuo atveju, kai:

54.1. Centrinis depozitoriumas yra informavęs Vertybinių priemonių komisiją, kad jis yra pasirengęs vykdyti kolektyvinio investavimo subjektų išleistų finansinių priemonių apskaitą dviejuose apskaitos lygiuose;

54.2. Centrinis depozitoriumas yra nustatęs tvarką dėl kolektyvinio investavimo subjektų išleistų finansinių priemonių apskaitos;

54.3. kolektyvinio investavimo subjektų valdymo įmonė yra pareiškusi pageidavimą Centriniam depozitoriumui, kad jos valdomo kolektyvinio investavimo subjekto išleistos finansinės priemonės būtų apskaitomos dviejuose apskaitos lygiuose.

55. Kitais atvejais kolektyvinio investavimo subjektų išleistų finansinių priemonių apskaita yra vykdoma tik antrajame apskaitos lygyje ir jai *mutatis mutandis* yra taikomi atitinkami šių Taisyklių reikalavimai.

XIII. UŽSIENYJE IŠLEISTŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ APSKAITA

56. Kai sąskaitų tvarkytojų ir/ar jų klientų įsigytos, užsienyje išleistos finansinės priemonės yra saugomos Centrinio depozitoriumo sąskaitose, atidarytose kitų valstybių centriniuose ar tarptautiniuose depozitoriumuose, tuomet tokių finansinių priemonių apskaitai Lietuvoje *mutatis mutandis* yra taikomos šios Taisyklės, išskyrus reikalavimus emitentui dėl emisijos registracijos sąskaitos atidarymo ar kitų reikalavimų vykdymo.

57. Kitais atvejais užsienyje išleistų finansinių priemonių apskaita yra vykdoma tik antrajame apskaitos lygyje ir jai yra taikomi atitinkami reikalavimai:

57.1. kai sąskaitų tvarkytojas savo vardu, bet kliento sąskaita įgyja užsienyje išleistų finansinių priemonių, jis nedelsdamas (gavęs pirminį dokumentą-išrašą, pranešimą ir pan., patvirtinantį tokių finansinių priemonių įsigijimą) privalo atidaryti asmeninę šių finansinių priemonių sąskaitą jų savininko vardu ir padaryti joje bei kitose sąskaitose reikiamus įrašus;

57.2. užsienyje išleistų finansinių priemonių įsigijimo teisėtumą privalo užtikrinti jas įgyjantis (veikiantis savo vardu, bet kliento sąskaita) sąskaitų tvarkytojas;

57.3. sąskaitų tvarkytojas (kuris, veikdamas savo vardu, bet kliento sąskaita, įsigijo užsienyje išleistus finansines priemones), klientui pageidaujant, privalo imtis visų įmanomų priemonių, kad jo klientas, kurio sąskaita įgytos finansinės priemonės, tų finansinių priemonių įsigijimo valstybėje būtų identifiktuotas kaip tikrasis tų finansinių priemonių savininkas.

XIV. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ ĮVYKIAI

58. Šiose Taisyklėse finansinių priemonių įvykiu laikomas finansinių priemonių išleidimas, taip pat kiti emitento iniciatyva vykstantys arba nuo jo valios priklausantys įvykiai, kurie keičia emitento finansinių priemonių sąskaitų parametrus. Šių taisyklių prasme finansinių priemonių įvykis laikomas įvykiu tada, kai emitento (emitento įgaliotinio) pateiktų dokumentų pagrindu Centrinis depozitoriumas padaro atitinkamus įrašus finansinių priemonių sąskaitose.

59. Vadovaudamasis teisės aktais, reglamentuojančiais konkrečius finansinių priemonių įvykius, ir vykdydamas operacijas, susijusias su finansinių priemonių įvykiais, Centrinis depozitoriumas tvarko pirmojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitas atlikdamas jose atitinkamus apskaitos įrašus, o sąskaitų tvarkytojai tvarko antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitas atlikdami jose atitinkamus apskaitos įrašus pagal minėtų teisės aktų reikalavimus ir Centrinio depozitoriumo norminius dokumentus.

60. Centrinis depozitoriumas ir sąskaitų tvarkytojai privalo vykdyti operacijas, susijusias su finansinių priemonių įvykiais. Detalų finansinių priemonių įvykių sąrašą ir su jais susijusių operacijų atlikimo tvarką nustato Centrinis depozitoriumas.

61. Emitentas (emitento įgaliotinis) privalo raštu informuoti Centrinį depozitoriumą apie emitento finansinių priemonių įvykius ir pateikti Centriniam depozitoriumui visus jo reikalaujamus dokumentus ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki numatomos šių finansinių priemonių įvykių pradžios, o nuosavybės finansinių priemonių atveju – dar ir ne vėliau kaip kitą darbo dieną po atitinkamų dokumentų gavimo iš valstybės ir (ar) savivaldybės institucijų.

62. Centrinis depozitoriumas viešai skelbia jam praneštus finansinių priemonių įvykius ne vėliau kaip prieš 2 darbo dienas iki numatomos jų pradžios.

63. Centrinis depozitoriumas, vykdydamas apskaitos operacijas (susijusias su finansinių priemonių įvykiu, kai investuotojams turi būti didinamas ar mažinamas finansinių priemonių skaičius), daro atitinkamus įrašus tose pirmojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitose, kuriose finansinių priemonių įvykio apskaitos dienos pabaigoje buvo apskaitomos atitinkamos finansinės priemonės. Antrajame finansinių priemonių apskaitos lygyje tuo atveju, kai įrašo padarymo pirmojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitose dieną atitinkamas investuotojas nebėra sąskaitų tvarkytojo klientas, sąskaitų tvarkytojas turi atidaryti Centrinio depozitoriumo nustatytą techninę sąskaitą, visiškai identifikuojančią atitinkamą investuotoją, ir nedelsdamas pateikti Centriniam depozitoriumui nurodymą pervesti tas finansines priemones į emitento įgaliotinio bendrąją finansinių priemonių sąskaitą, aiškiai identifikuodamas atitinkamą investuotoją.

XV. KLAIĐŲ TAISYMAS. FINANSINIŲ PRIEMONIŲ PRARADIMAS

64. Jeigu dėl sąskaitų tvarkytojo kaltės ar neatsargumo jo apskaitoje (antrajame apskaitos lygyje) atsiranda didesnis vienos emisijos finansinių priemonių kiekis, nei įrašyta jo bendrojoje sąskaitoje, tai tuomet sąskaitų tvarkytojas turi sumažinti apskaitomų finansinių priemonių kiekį antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitose (anuliuodamas finansines priemones tose asmeninėse sąskaitose, į kurias buvo įrašytas nepagrįstai didesnis finansinių priemonių kiekis, ir taisydamas įrašus kitose susijusiose finansinių priemonių sąskaitose) iki tokio, kuris yra lygus jo bendrojoje finansinių priemonių sąskaitoje esančiam finansinių priemonių kiekiui.

65. Jeigu dėl sąskaitų tvarkytojo kaltės ar neatsargumo jo apskaitoje atsiranda mažesnis vienos emisijos finansinių priemonių kiekis, nei įrašyta jo bendrojoje sąskaitoje, tai tuomet sąskaitų

tvarkytojas turi padidinti apskaitomų finansinių priemonių kiekį antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitose (įrašydamas trūkstamą finansinių priemonių kiekį tose asmeninėse sąskaitose, į kurias buvo įrašytas nepagrįstai mažesnis finansinių priemonių kiekis, ir taisydamas įrašus kitose susijusiose finansinių priemonių sąskaitose) iki tokio, kuris yra lygus jo bendrojoje finansinių priemonių sąskaitoje esančiam finansinių priemonių kiekiui.

66. Jeigu dėl neteisėtų trečiųjų asmenų veiksmų sąskaitų tvarkytojo apskaitoje asmeninėse sąskaitose yra pakeičiami įrašai, tai sąskaitų tvarkytojas privalo pataisyti įrašus asmeninėse sąskaitose taip, kad pastarieji atitiktų įrašus, buvusius iki neteisėtų trečiųjų asmenų veiksmų.

67. Jei dėl tyčios ar neatsargumo sąskaitų tvarkytojas padaro žalą klientams ar tretiesiems asmenims, tai tokiu atveju jis privalo nuostolius atlyginti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

68. Jeigu dėl Centrinio depozitoriumo kaltės ar neatsargumo apskaitoje atsiranda didesnis vienos emisijos finansinių priemonių kiekis, nei turėtų būti įrašyta emisijos registracijos ir/ar bendrosiose sąskaitose, tai tuomet:

68.1. Centrinis depozitoriumas privalo ištaisyti įrašus savo tvarkomose emisijos registracijos ir/ar bendrosiose sąskaitose;

68.2. Centrinio depozitoriumo nurodymo pagrindu sąskaitų tvarkytojai turi sumažinti apskaitomų finansinių priemonių kiekį (anuliuodami ir taisydami įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitose).

69. Jeigu dėl Centrinio depozitoriumo kaltės ar neatsargumo apskaitoje atsiranda mažesnis vienos emisijos finansinių priemonių kiekis, nei turėtų būti įrašyta emisijos registracijos ir/ar bendrosiose sąskaitose, tai tuomet:

69.1. Centrinis depozitoriumas privalo ištaisyti įrašus savo tvarkomose emisijos registracijos ir/ar bendrosiose sąskaitose;

69.2. Centrinio depozitoriumo nurodymo pagrindu sąskaitų tvarkytojai turi padidinti apskaitomų finansinių priemonių kiekį (taisydami įrašus antrojo finansinių priemonių apskaitos lygio sąskaitose), padidindami jų kiekį tiems, kuriems jis buvo nepagrįstai sumažintas.

70. Jei dėl tyčios ar neatsargumo Centrinis depozitoriumas padaro žalą sąskaitų tvarkytojams, jų klientams ar tretiesiems asmenims, tai tokiu atveju jis privalo nuostolius atlyginti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

XVI. INFORMACIJOS PATEIKIMAS CENTRINIAM DEPOZITORIUMUI

71. Emitentai (ar emitentų įgaliotiniai) privalo Centriniam depozitoriui pateikti sistemiškai svarbią informaciją, būtiną visuotinai pripažintų standartų įgyvendinimui ir/arba teisės aktais nustatytą Centrinio depozitoriumo funkcijų vykdymui.

72. Sistemiškai svarbia informacija yra laikoma:

72.1. informacija apie akcininkų susirinkimus;

72.2. informacija apie dividendus, palūkanas ar kitokias išmokas, turtinių ir neturtinių teisių suteikimą;

72.3. kita Centrinio depozitoriumo nustatyta informacija.

73. Emitentai (ar emitentų įgaliotiniai) sistemiškai svarbią informaciją Centriniam depozitoriui privalo pateikti Centrinio depozitoriumo norminių dokumentų nustatyta tvarka.